

18-дәріс

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
АШЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ӘЛЕМДІК САЯСАТТЫҢ ЖАҒАНДАНУЫ. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ Ұлтшылдық

Ұлтшылдардың барлығы бөлетін ортақ белгілердің артықшылығына сенетін болғандықтан, олар әртүрлі этникалық, діни немесе мәдени топтар туралы стереотиптік ойлауды жиі дамытады. Нәтижесінде мұндай ырымшылдық ұлт бірлігін сақтайды. Ұлтшылдардың төзімсіздігі елін «басқалар» деп есептелетіндерден тазарту ниетіне жетелейді. Ақырында бұл этникалық тазарту мен геноцидке әкеп соғуы мүмкін.

Ұлтшылар мемлекеттің өзін-өзі басқаруына ұмтылады. Олардың үкіметі ұлттың мүддесіне жағдай жасау үшін экономиканың аспектілерін бақылайды. Ол өндіріс факторларына ие отандық кәсіпорындарды күшейтетін саясатты орнатады. Бұл төрт фактор - капитал, кәсіпкерлік, табиғи ресурстар және еңбек болып табылады. Егер үкімет немесе жеке бизнес ұлтты нығайтып жатса, бұл факторларға үкімет әлде жеке бизнес, яғни, кімнің иелік ететіні ұлтшылдар үшін маңызды емес.

Ұлтшылдықты - идеология, саясат және сезім ретінде қарастыруға болады. Әдетте ұлтшылдықтың анықтамалары оны идеология ретінде сипаттайды. Бұл идеологияны көптеген зерттеушілер зерттейді, себебі ол әйгілі сәйкестікті қалыптастырады және/немесе оны мемлекеттік билікті (саясатты) қудалайтын немесе жүзеге асыратын қозғалыстар жариялайды.

Азаматтық ұлтшылдық — бұл мемлекет пен оның құндылықтарын жақтаушылық. Мемлекеттің бөлшегі болу АҚШ иммигранттарының көп этносты қоғамындағы сияқты ұлтшылдықты анықтайды.

Этникалық ұлтшылдық — бұл (болжанған) шығу тегі ортақ топты жақтаушылық. Әрбір ұлтшылдық мәдениет пен құндылықтарды бағалайды, бірақ олар жиі өзгеруі мүмкін. Дін және тіл тәрізді мәдени факторлар этникалық немесе азаматтық ретінде оңай белгілене алмайды. Осындай ұлтшылдықтың түрлері (азаматтық игілік, этникалық зұлымдық) арасындағы айырмашылықты адамгершілікке тәрбиелеу қаупі бар.

Модернистік түсіндіру - бұл ұлтшылдықты индустриализм (Геллнер), капитализм (Андерсон) немесе заманауи саясат пен заманауи соғыс (Брейли, Тилли) сияқты жаңғыртудың негізгі элементі туындатады және «ұлт» қандай да бір бұрын маңызды болған ұлттық сәйкестікке қарағанда, заманауи қажеттілікке көбірек негізделген. Қарсыластар тіпті ұлтшылдық феномені заманауи болып табылса да, ұлтшылдыққа негіз болған ескі ұлттық сәйкестіктер бар деп айтады. Бұл сәйкестіктер әлеуметтік-биологиялық (примордиализм), жеке тарихи оқиғалар болуы мүмкін, олар сондай-ақ кейбір ұлтшылдықты (перенниализм) қамтуы мүмкін немесе ұрпақтан ұрпаққа аңыздар мен белгілер (этносимволизм) кешені ретінде берілуі мүмкін.

Ел - бұл әлеуметтік-экономикалық, мәдени-саяси және рухани қоғамдастық.

Ұлт - азаматтың белгілі бір азаматтыққа, ұлтына немесе азаматтың қарым-қатынасына толық сәйкес келмейтін белгілі бір ұлттық мемлекетке тиесілігін білдіретін термин; этникалық қауымдастық.